RABHADH

CAITHFEAR an Ceistpháipéar seo a chur ar ais le do fhreagarleabha(i)r ag deireadh an Scrúdaithe, nó caillfear marcanna.

Scríobh do Scrúduimhir anseo ⇒

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2011

DÉ CÉADAOIN, 22 MEITHEAMH – MAIDIN 9.30 – 12.00

EACNAMAÍOCHT – ARDLEIBHÉAL

(400 marc)

Freagair **sé** cheist as Roinn A agus **ceithre** cheist as Roinn B.
Tabharfar creidiúint as freagairt shoiléir ghonta agus as ord slachtmhar a bheith ar an ábhar.

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna cuí.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.
Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.
Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.
Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 mharc).
Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

Don Scrúdaitheoir amháin

Ceist	Marc
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
Iomlán	

NÁ DEARMAD AN CEISTPHÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS LEIS AN/NA (bh)FREAGARLEABHA(I)R A ÚSÁIDEADH CHUN NA CEISTEANNA I ROINN B A FHREAGAIRT

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna atá ann dóibh.

1. Luaigh **ceithre** chéim atá ag baint le hInnéacs Praghsanna Tomhaltais (*CPI* i mBéarla) a chur i dtoll a chéile.

Céim 1______________________________

Céim 2______________________________

Céim 3______________________________

Céim 4______________________________

(16 mharc)

2. Sainmhínigh an téarma <u>geilleagar measctha</u>. Luaigh **dhá** shampla de ghníomhaíocht eacnamaíoch a thugann tacaíocht don tuairim gur geilleagar measctha é geilleagar na hÉireann.

Sainmhíniú: ______________________________

____

Sampla 1: ______________________________

Sampla 2: ______________________________

(16 mharc)

3. Ainmnigh an struchtúr margaidh (Iomaíocht Fhoirfe, Iomaíocht Neamhfhoirfe nó Monaplacht) is mó is dócha lena mbaineann gach ráiteas díobh seo thíos:

	RÁITEAS	**STRUCHÚR MARGAIDH**
(i)	Tá cuar éilimh an ghnólachta lánleaisteach.	
(ii)	Is táirge ar leith é an t-earra a chuireann an gnólacht ar fáil.	
(iii)	D'fhéadfaí bialanna a áireamh mar shamplaí den struchtúr margaidh seo.	
(iv)	Tá meánchostais an ghnólachta chomh híseal agus is féidir.	

(16 mharc)

4. Tabhair breac-chuntas ar **thrí** réimse freagrachta a bhíonn faoi chúram Ghníomhaireacht Bainistíochta an Chisteáin Náisiúnta (*NTMA*).

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(16 mharc)

5. Sainmhínigh an téarma <u>soghluaisteacht ghairme an lucht saothair</u>. Tabhair breac-chuntas ar **dhá** thoisc atá in ann tionchar a imirt uirthi.

Sainmhíniú: ______________________________

____

Toisc 1: ______________________________

Toisc 2: ______________________________

(16 mharc)

6. Tabhair breac-chuntas ar **dhá** iarmhairt eacnamaíochta do gheilleagar na hÉireann dá dtitfeadh luach an euro (€) i gcoibhneas le dollar Mheiriceá ($).

(i) ______________________________

____

(ii) ______________________________

____

(17 marc)

7. Luaigh **trí** chúis a bhfuil gnólachtaí ilnáisiúnta ag athlonnú i dtíortha in Oirdheisceart na hÁise mar Vítneam, an Indinéis agus an Téalainn.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

(17 marc)

8. Ceannaíonn tomhaltóir 20 aonad d'Earra A nuair a chosnaíonn Earra B €8. Nuair a ardaíonn praghas Earra B go €10 (fad is a fhanann praghas Earra A gan athrú) ceannaíonn an tomhaltóir 12 aonad d'Earra A.
Bain úsáid as foirmle chuí agus ríomh trasleaisteachas an éilimh don tomhaltóir seo ar Earra A. (Taispeáin do chuid oibre.)

OIBRITHE:

Freagra:

____

An bhfuil Earra A ina earra ionaid, nó ina earra comhlántach, d'Earra B? Mínigh an freagra.

____

____

(17 marc)

9. I Meán Fómhair 2010 bhí timpeall is 5.1% de chuntais mhorgáiste **i riaráistí** (bhí íocaíochtaí morgáiste gan íoc) de thréimhse 90 lá nó níos mó. Tabhair breac-chuntas ar **dhá chúis** eacnamaíocha leis sin agus ar **dhá ghníomh** a d'fhéadfadh na hinstitiúidí airgeadais a dhéanamh chun cabhrú le custaiméirí morgáiste.

Cúiseanna:

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

Gníomhartha:

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(17 marc)

Ná dearmad an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an/na (bh)freagarleabha(i)r a úsáideadh chun na ceisteanna i Roinn B a fhreagairt.

ROINN B (300 marc)

Freagair **ceithre** cheist.
Scríobh na freagraí i do fhreagarleabha(i)r.
Ná scríobh freagraí Roinn B ar an gceistpháipéar seo.
Tá na ceisteanna ar fad ar aon mharc (75 mharc).
Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

1. **(a)** (i) Sainmhínigh na téarmaí eacnamaíochta a leanas: **éileamh duine (tomhaltóra) aonair; éileamh an mhargaidh.**

(ii) Mínigh, le cúnamh léaráidí maille le lipéid, an gaol idir éileamh duine (tomhaltóra) aonair agus éileamh an mhargaidh. *(20)*

(b) (i) Déan idirdhealú idir bhríonna eacnamaíochta na dtéarmaí 'gluaiseacht ar feadh chuar an éilimh' agus 'athrú ar chuar an éilimh' ar thicéid i gcomhair ceolchoirme. Léirigh do fhreagra le cúnamh léaráidí.

(ii) Luaigh agus mínigh **dhá** thoisc ba chúis le hathrú ar chuar an éilimh ar thicéid i gcomhair ceolchoirme. I **ngach** cás, mínigh conas a théann an toisc i bhfeidhm ar chuar an éilimh**.**

(30)

(c) De réir mar a dhéantar a thuilleadh de tháirge a thomhailt, dar le Dlí na hÁirgiúlachta Imeallaí Laghdaithí, is amhlaidh is lú sa deireadh an áirgiúlacht bhreise (áirgiúlacht imeallach) a sholáthraíonn gach aonad breise den earra.

(i) Mínigh **dhá** bhonn tuisceana a ghabhann le Dlí na hÁirgiúlachta Imeallaí Laghdaithí.

Ceannaíonn tomhaltóir atá i gcothromaíocht 6 bharra dea-shláinte ar €0.80 an ceann agus 9 gcartán sú ar €1.50 an ceann. Is é áirgiúlacht imeallach an 6ú barra dea-shláinte ná 40 *utils*.

(ii) Bain úsáid as an b**Prionsabal Comhimeallach d'Iompraíocht Tomhaltóirí** agus ríomh áirgiúlacht imeallach an <u>naoú</u> cartán sú. (Taispeáin do chuid oibre.)

(25)

[75 mharc]

2. **(a)** *Creideann anailísithe Teileachumarsáide áirithe go bhfuil olagaplacht á stiúradh ag príomh-sholáthróirí na seirbhísí fón póca in Éirinn – Vodafone, O2, Meteor agus 3 – agus gur beag cúis atá acu le margadh fíor-iomaíoch a chruthú.* *(The Irish Times, Samhain, 2010)*

(i) Tabhair breac-chuntas ar **thrí** phríomhghné de mhargadh olagaplach.

Is féidir cuspóirí seachas uasmhéadú brabúis a bheith ag gnólachtaí a fheidhmíonn i margadh olagaplach.

(ii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** chuspóir a d'fhéadfadh a bheith ag gnólachtaí in olagaplacht, seachas an leibhéal is airde brabús a bhaint amach. *(25)*

(b) Le cúnamh léaráide **amháin** a bhfuil lipéid shoiléire uirthi:

(i) Mínigh an cruth a bhíonn ar chuar an éilimh a bhfuil 'cor' ann agus a bhíonn ag gnólacht in olagaplacht.

(ii) Mínigh staid na cothromaíochta fadtréimhsí a bhíonn ag gnólacht den sórt seo.

(25)

(c) Deirtear gur fearr le tomhaltóirí go mbeadh iomaíocht faoi phraghsanna sa mhargadh, ach mar sin féin bíonn buntáistí ann do thomhaltóirí ag éirí as an iomaíocht neamhphraghais.

(i) Mínigh **dhá** chúis go mb'fhéidir gur fearr le tomhaltóirí iomaíocht faoi phraghsanna.

(ii) Déan cur síos ar **dhá** bhuntáiste do thomhaltóirí a bhaineann leis an iomaíocht neamhphraghais. *(25)*

[75 mharc]

3. **(a)** (i) Sainmhínigh an téarma Táirgiúlacht Imeallach Ioncaim (*MRP* i mBéarla) mar a bhaineann le toisc tháirgeachta.

(ii) Luaigh agus mínigh **dhá** thoisc atá in ann tionchar a imirt ar an Táirgiúlacht Imeallach Ioncaim.

(iii) Tabhair breac-chuntas ar **dhá** dheacracht a d'fhéadfadh a theacht chun cinn le linn an Táirgiúlacht Imeallach Ioncaim a thomhas. *(25)*

(b) *'Le deich mbliana anuas tá an Infheistíocht Chaipitiúil tar éis dlús a chur leis an dul chun cinn eacnamaíoch in Éirinn; ba í ab údar na hacmhainne agus na scóipe chun fáis'.*

(An Plean um Théarnamh Náisiúnta 2011 – 2014)

(i) Luaigh agus mínigh **trí** chúis a bhfuil an infheistíocht tábhachtach do gheilleagar na hÉireann.

(ii) Déan cur síos ar **thrí** thoisc a imríonn tionchar i láthair na huaire ar an leibhéal infheistíochta a dhéantar i ngeilleagar na hÉireann. *(30)*

(c) Cuir comhairle ar an Aire Iompair faoi **dhá** bhuntáiste eacnamaíocha agus faoi **dhá** mhíbhuntáiste eacnamaíocha a d'fhéadfadh a bheith ag baint le hairgead a infheistiú sa chóras iompair poiblí, in ionad airgead a infheistiú chun bóithre nua a thógáil. *(20)*

[75 marc]

4. Léirítear sa tábla thíos na costais tháirgeachta ghearrthréimhseacha ag gnólacht beag a tháirgeann agus a dhíolann troscán cistine.

Líon na n-aonad aschuir	Costais Sheasta	Costais Athraitheacha	Costais Iomlána
	€	**€**	**€**
1	400	600	1,000
2	400	1,200	1,600
3	400	1,850	2,250
4	400	2,900	3,300
5	400	4,100	4,500

(a) (i) Le cúnamh an eolais sa tábla thuas déan na nithe seo a leanas a ríomh:

- An **costas imeallach** a bhaineann leis an 4ú haonad a tháirgeadh.
- An **meánchostas** a bhaineann le 5 aonad a tháirgeadh.
- An **brabús** a shaothraíonn an gnólacht de bharr 5 aonad aschuir a dhíol ar €1,200 an t-aonad.
  (Taispeáin do chuid oibre.)

(ii) Le cúnamh an eolais sa tábla thuas, tarraing cuar an mheánchostais (MCh) ghearrthréimhsigh ag an ngnólacht. Mínigh na cúiseanna atá le cruth an chuair. *(30)*

(b) *'Tá an costas a bhaineann le gnó a dhéanamh in Éirinn ag titim. Mar sin féin, tá costais áirithe ag ardú i gcónaí nó fós réasúnta ard'.*

(Tuarascáil ón gComhairle Náisiúnta Iomaíochais, 2010)

(i) Déan plé ar na buntáistí eacnamaíocha do gheilleagar na hÉireann a bhaineann le titim sna costais táirgeachta.

(ii) Tabhair breac-chuntas ar na srianta a d'fhéadfadh a bheith le fás gnólachtaí i ngeilleagar na hÉireann faoi láthair. *(30)*

(c) Meastar gur chosain doirteadh ola British Petroleum (BP) i Murascaill Mheicsiceo $40 bn san iomlán. Sainaithin **dhá** chostas a bheidh ar BP agus **dhá** chostas a bheidh ar an tsochaí mar gheall ar an doirteadh ola seo.

(15)

[75 marc]

5. **(a)** Ráiteas ar bheartas fioscach an Rialtais is ea an Cháinaisnéis. Sa Phlean um Théarnamh Náisiúnta 2011-2014 rinne an Rialtas gealltanas go laghdófaí Easnamh Ginearálta an Rialtais go dtí faoi bhun 3% den Olltáirgeacht Intíre (*GDP i mBéarla*) faoin mbliain 2014.

(i) Mínigh an téarma a bhfuil líne faoi.
(ii) Luaigh agus mínigh **ceithre** iarmhairt eacnamaíocha a d'fhéadfadh a bheith ann do gheilleagar na hÉireann mar gheall ar phlean an rialtais an t-easnamh a laghdú go suntasach le linn na gceithre bliana seo atá le teacht. *(30)*

(b) Tá sé molta gur cheart don Rialtas comhlachtaí stáit a phríobháidiú sna blianta beaga atá le teacht d'fhonn an Fiachas Náisiúnta a laghdú.

(i) Mínigh an téarma 'príobháidiú'.
(ii) Tabhair breac-chuntas ar **cheithre** argóint eacnamaíochta i bhfabhar an phríobháidithe NÓ tabhair breac-chuntas ar **cheithre** argóint eacnamaíochta i gcoinne an phríobháidithe. (*25)*

(c) *'De réir staitisticí ón Eagraíocht um Chomhar agus Forbairt Eacnamaíochta (OECD) tháinig fás 15.5% ar líon na bhfostaithe in earnáil phoiblí na hÉireann ón mbliain 2001 go dtí 2008'.*

(Tuarascáil ar na Cúiseanna le Géarchéim Bhaincéireachta na hÉireann, 2010)

Déan plé ar **cheithre** bheart a d'fhéadfadh an tAire Airgeadais a dhéanamh chun bille pá na hearnála poiblí a laghdú.

(20)

[75 mharc]

6. **(a)** Is gnách Airgead a shainmhíniú de réir na bhfeidhmeanna a chomhlíonann sé.

(i) Tabhair breac-chuntas ar **cheithre** fheidhm atá ag airgead.
(ii) Mínigh an téarma 'Beartas Airgeadaíochta'.
(iii) Mínigh an fheidhm atá ag banc ceannais mar 'iasachtóir na dála deiridh'.

(35)

(b) Creideann a lán daoine gurbh í an easpa maoirseachta ('an rialú laglámhach') a rinneadh ar institiúidí airgeadais in Éirinn ba chúis cuid mhór leis an ngéarchéim bhaincéireachta.

Déan plé ar na cúiseanna eacnamaíochta ar chóir rialú a dhéanamh ar bhainc thráchtála in Éirinn.

(20)

(c) Meastar go gcuirfidh an Banc Ceannais Eorpach (*ECB*) méadú ar rátaí úis le linn na tréimhse 2011/2012.
Mínigh na hiarmhairtí eacnamaíochta ar gheilleagar na hÉireann a thiocfadh le méadú ar na rátaí úis.

(20)

[75 mharc]

7. **(a)** (i) Sainmhínigh na téarmaí seo a leanas:

- An Olltáirgeacht Intíre ar Phraghsanna Reatha an Mhargaidh;
- An Olltáirgeacht Náisiúnta ar Thoisc-Chostas.

(ii) Mínigh **dhá** chúis a bhfuil an **Olltáirgeacht Intíre (*GDP*)** níos mó ná an **Olltáirgeacht Náisiúnta (*GNP*)** in Éirinn i láthair na huaire.

(30)

(b) (i) Mínigh cad atá i gceist leis an téarma 'an tIolraitheoir'.

(ii) Meastar gur mar seo atá i ngeilleagar na hÉireann:
MPT = 0.22, MPM = 0.30, MPS = 0.28.
Ríomh luach an Iolraitheora i ngeilleagar na hÉireann.

(iii) Tabhair breac-chuntas gearr ar conas a théann cánacha i bhfeidhm ar luach an Iolraitheora.

(25)

(c) *'Tá Rialtas na hÉireann ag tuar gur ráta fáis 1.75% a bheidh faoin ngeilleagar sa bhliain 2011'.*
(An Plean um Théarnamh Náisiúnta 2011-2014)

Déan plé ar na hiarmhairtí eacnamaíocha ar gheilleagar na hÉireann a bheadh ag baint le méadú ar ráta fáis an gheilleagair.

(20)

[75 mharc]

8. **(a)** Déan plé ar na slite a mbainfeadh an Rialtas agus an Lucht Gnó úsáid eacnamaíoch as sonraí Dhaonáireamh 2011.

(20)

(b) '*Tá an ghlan-imirce amach as Éirinn níos airde faoi láthair ná a bhí aon uair ó 1989 i leith'.*
(An Phríomh-Oifig Staidrimh, 2010)
Déan plé ar na cúiseanna a bhfuil leibhéal ard glan-imirce amach as Éirinn faoi láthair.

(25)

(c) ' *I Nollaig na bliana 2010 bhí ráta dífhostaíochta 13.6 % in Éirinn.'*
(An Phríomh-Oifig Staidrimh)

(i) Déan plé ar **dhá** bheart eacnamaíocha a d'fhéadfadh an Rialtas a dhéanamh chun an leibhéal dífhostaíochta in Éirinn a laghdú.

Ag deireadh na bliana 2010, cheadaigh an tAontas Eorpach agus an Ciste Airgeadaíochta Idirnáisiúnta €85bn de thacaíocht airgeadais d'Éirinn.

(ii) Déan plé ar na hiarmhairtí eacnamaíocha ar gheilleagar na hÉireann a bheidh ag an tacaíocht airgeadais seo.

(30)

[75 mharc]

Ná dearmad an ceistpháipéar seo a thabhairt ar ais leis an/na (bh)freagarleabha(i)r a úsáideadh chun na ceisteanna i Roinn B a fhreagairt.

Leathanach Bán